

Križa teža in plačilo

OB 30. OBLETNICI SMRTI ŠKOFA GREGORIJA ROŽMANA

Celo Rožmanu nenaklonjeni časnikar je lani v ljubljanskem Tretjem dnevu napisal, da moramo biti hvaležni Novi reviji, ki je dala škofu Leniču možnost, da je opisal svoje videnje na škofa Rožmana. Mislim, da je moja dolžnost, da se ga spomnim tudi ob 30. obletnici smrti († 16. novembra 1959 v Clevelandu) in povem resnico o njem vsem tistim, ki so ga prav ocenjevali v življenju, kakor tudi onim, ki so ga zaradi njegovega medvojnega obnašanja zaradi nepoznanja naših razmer obsojali in temu velikemu narodnjaku s Koroške nadelo celo ime „izdajalec“. Rad bi napisal nekaj spominov.

Ko smo bili mladi študentje v zavodu sv. Stanislava v Šentvidu, smo na raznih kongregacijskih zborovanjih že srečali tega velikega prijatelja mladih. Njegova beseda je vedno vžigala, nas dvigala k višjim ciljem. Bil je res govornik. Ko je bil imenovan za škofa pomočnika nadškofu Jegliču, je zavladalo splošno veselje. Kot duhovni voditelj Orla je že takrat bil znan daleč po Sloveniji. Vedeli smo tudi, da se je zaradi dejavne vloge pri plebiscitu moral umakniti s Koroške na „sončno stran Alp“ in smo ga zato še bolj spoštovali. Osemdesetletni Jeglič je prosil Rim za pomočnika in vam, da je napisal: „Dajte mi Rožmana ali nobenega!“ Vsa tista ugibanja, kako je bil Rožman eksponent takratne vladajoče SLS, so brez podlage. Nikdar ni bil in ni hotel biti politik. Bil je predvsem dušni pastir, iskan govornik, skrben voditelj duhovnih vaj za mlade.

Kako težko je sprejel škofovsko službo. Zato si je izbral geslo: „Križa teža in plačilo.“ Iz njegovega kratkega dnevnika — ostal je nekje zaplenjen — se vidi, kako mu je takratni stolni dekan Nadrah na konferenci dekanov čestital in mu tudi jasno povedal: „Sedanji škof (Jeglič) je škof spoznavalec, njegov naslednik pa bo škof mučenec.“ Rožman je k temu pripisal: „Ali je bil Nadrah prerok? Vse je mogoče, zakaj revolucije niso izključene!“ Še bolj je čutil „težo križa“, ko je 1. avgusta 1930 iz rok „izkušnega mornarja Jegliča“ prevzel veslo ljubljanske škofije. To je posebno lepo opisal v dnevniku.

Rožman nikdar ni bil velika voditeljska osebnost, najmanj pa v politiki. Prvo desetletje njegovega škofovanja je pač potekalo v tedanjih razmerah. Ob šestojanuarskem reži-

mu kralja Aleksandra je zelo trpel zaradi razpusta Orlov in drugih težav. Zato se je ves posvetil drugim cerkvenim organizacijam, posebno nastajajoči Katoliški akciji, iz katere je hotel vzgojiti dobre in delavne kristjane. Veliko so pisali o takratnih sporih med mladimi in starimi, med to in ono organizacijo. Rožman je hotel imeti razumevanje za vse, ki so pokazali idealizem. Razumljivo je, da bil vedno pod nekakim pritiskom zdaj z ene zdaj z druge strani.

Ko je Hitler razpel svoje megalomanske peruti čez Evropo, je Rožman neprestano govoril o nevarnosti s severa. Očitno so mu, da je črnogled. On pa je rad ponavljal: „Boste že videli, vi jih ne poznate.“

Prišla je vojna, Slovenija je bila razkosana. Začelo se je trpljenje, ki ga najbrž nihče med nami ni tako občutil kakor škof. Kakšne krivice so mu delali po vojni, ko so ga hoteli očrniti, da je pripravljaval okupacijo! Lahko bi rekel le, da je nekako omelel ob tej strahoti, in ko so začeli prihajati begunci z Gorenjske in Štajerske, je bila njegova edina skrb pomagati tem ljudem. Zato se je tudi ponižal in po štirinajstih dneh popolne izolacije vzpostavil stik z Italijani predvsem zato, da bi prosil, naj beguncev ne vračajo Nemcem.

Vem, da bi vsi radi odgovor, zakaj se Rožman ni hotel ogreti za Oslobojilno fronto. Mirno lahko trdim, da Rožman niti trenutek ni pokazal navdušenja ne za nemškega ne za italijanskega okupatorja. Italijani so mu bili le „manjše zlo“. Glavni vzrok, da se ni mogel navdušiti za OF, je bilo trdno prepričanje, da se je za komunistično partijo, ki je bila tedaj globoko stalinistična, ponudila enkratna možnost, da pod krinko osvobodilne vojske, da pod zlahka pridobila toliko zavednih Slovencev, izvede stalinistično revolucijo. Zgodovina je že spregovorila in to potrjuje. Eden glavnih razlogov, da je bil Rožman proti osvobodilni fronti, je bilo njegovo trdno prepričanje, da se je treba na odpor proti okupatorju pač pripravljati, a ne začeti prehitro, ker bo to neke vrste samomor Slovencev. Premalo nas je, čuvajmo življenja za prihodnost, ne dajmo se pobijati in brez potrebe uničevati toliko mladih življenj. Zato ni čudno, da je nekoč v ljubljanski stolnici zaklical: „Zapomnite si, brezbožni komunisti je največja nesreča za slovenski narod. Morda sem si s tem nakopal smrtno obsedbo, a dolžan sem vam bil to kot škof povedati!“ Mislim, da bi danes to izjavo potrdil tudi marsikdo, ki jo je takrat sprejemal z veliko zadržanostjo.

Da je Rožman odšel v tujino in se

Bo tekla kri?

Po telefonskem obvestilu Vinka Levstika iz Gorice so po ljubljanski TV prenašali v nedeljo zaključek seje Odbora za mitinge v Sloveniji. Zadnje dneve so namreč Srbi in Črnogorci sklenili, da hočejo imeti na vsak način 1. decembra, na dan zedinjenja, svoj miting v Sloveniji, na katerem bodo manifestirali za svoje ideje, ki pa jih poznamo, da so Jugoslavija, centralizem, unitarizem, enotna armada itd.

Seveda so Slovenci takoj reagirali. Proti so tako Zveza komunistov Slovenije, Socialistična zveza, kulturniki in drugi. Nekoč so že Milošević in njegovi poskušali s takim mitingom v Ljubljani, a jim ni uspelo.

Sedaj pa so zagrozili, da bo tekla kri, če jim Slovenci tega mitinga ne dovolijo. Vzdušje v Sloveniji je težko...

umaknil od svoje črede, lahko mirno potrdim, da to ni bila njegova volja in je vsekakor hotel ostati oziroma se vrniti že iz Celovca. Kasneje je sam uvidel, da je bila to le najbrž božja previdnost. Razumemo ga lahko, da je zunaj najprej ogromno pretrpel, posebno ob vračanju domobrancev in vesteh, ki so prihajale iz kočevskih in drugih jam. Potem vemo, da je postal dušni pastir vseh zdomceev in izseljencev. Do smrti ga Rim ni odvezal službe ljubljanskega škofa. S svojim semeniščem v Argentini je dal Cerkev blizu 70 duhovnikov. Nato se mu je izpolnila tista želja, ki jo je izrazil že v tujini: „Naj umrjem zaničevan in zasramovan, naj bo moj grob brez vsake časti, samo da bi božje kraljestvo med našim narodom ne trpelo škode. Vsega tega je bil deležen, tudi njegov preprosti grob na lemontskem pokopališču je res tako skromen. Na nizkem kamnu je napis: Prezvišeni gospod dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski, rojen 9. marca 1883. umrl v Clevelandu 16. novembra 1959. Ta grob pa postaja vedno bolj „častitljiv“ po svetopisemski napovedi in vedno častitljivejša vstaja pred nami tudi podoba tega škofa, nekravega mučenca. Molim zanj, da se mu „teža križa“ čimprej spremeni v „plačilo“. Tudi na skromnem spomeniku so vklesane besede: „Križa teža in plačilo!“

Stanislav Lenič
DRUŽINA, Ljubljana
št. 43; 12. novembra

KAM Z RDEČO ZVEZDO?

Tako se sprašujejo v 9. številki Demokracije, ki ga izdaja UK ZSMS (To je Univerzitetna komisija Zveze socialistične mladine Slovenije — kot pravi: „Ta organizacija je sprejela ustanoviteljstvo in izdajanje časopisa Demokracija glede na okoliščine, da v trenutnih razmerah v Sloveniji ni mogoče izdajati neodvisnega časopisa na drug način!“ S tem lahko zaznamo dejansko aktualno svobodo doma!

V članku Sivala je deklica — babica bo parala je v kratkem opisana zgodovina slovenske zastave in grba. Sicer pove, da je med domobranci vihrala slovenska narodna zastava, a si ne more kaj, da ne bi dodal staro od komunistov v glavo vbito neresnično frazo, da „so Slovenski domobranci takrat zaprisegli zvestobo Hitlerju“.

Sicer pa tudi članek ne pove jasno, da je grb SR Slovenije popolnoma posnet po sovjetskem vzorcu — rdeča peterokraka zvezda in žitno klasje, kar je bilo kvilislinsko navdušenje za Stalina in Sovjetsko zvezo. Tudi ta grb je znak odvisnosti od komunizma in Sovjetije in ga bo treba vreči na smetišče, ne samo rdečo zvezdo!

Mogoče ne veste, da...

— da je ZLATA KNJIGA KNJIGA PRIMORSKIH SLOVENCEV, ki sta jo izdali založbi ZTT (Trst) in LIPA (Koper), škandalozno izpustila imeni takšnih osebnosti, kakršni sta bili Virgil Šček in Jakob Ukmar...

— da velikega antikristjana Josipa Vidmarja, ki je zdaj devetdesetleten priklenjen na voziček, negujejo Marijine sestre iz Dobrove...

— da je pred kratkim Vladimir Dečler izjavil časnikarju Pogutzu iz Splita med drugim: „Velika Tivta slabost je bil njegov luksuz, saj je imel 32 dvorcev...“

MLADIKA, Trst, št. 8

DR. PETER KLOPČIČ

Spremembe

(Nadaljevanje in konec)

„Zagrebski proces je pokazal, kakšna je resnična duša habsburške monarhije; ta ni bila le tiranska ali brutalna, ampak predvsem degenerirana in smrtno bolna.“

Njen konec očitno ni bil posledica zunanjega vojaškega poraza temveč notranje nesposobnosti izpolnjevati politično vlogo v srednji Evropi.

Omenjeni avtor razlaga razpad Avstrije takole:

„Poljski poslanci v dunajskem parlamentu so glasovali za vojno proti Srbiji, medtem ko so vsi ostali Slovani glasovanja vzdržali.“ (Taylor, str. 253)

„Ko je bila vojna že izgubljena, se je 16. oktobra 1918 habsburška dinastija vendarle odločila za federalizem in to po 70 letih notranjih debat. Avstrija naj bi postala federalna država, nacionalne vlade naj bi sodelovale in priznale cesarsko vladu. Ta zadnji poizkus je vseboval pogoj, ki ga je v naprej obsodil na smrt: Organizacija federacije bi morala spoštovati integralnost dežel, ki pripadajo sveti madžarski kroni.“ (Taylor str. 267) Še v tem zadnjem zdihljaju so se Habsburžani ustrašili madžarskih groženj in s tem dokončno uničili cesarstvo.

Oton Habsburški je pred nekaj leti napisal knjigo o Avstroogrski V njej omenja vse narode, ki so v njej živeli, celo Žide in Cigane, samo Slovencev ne. Slovensko ozemlje so si nemški Avstrijci prisvajali takrat in svojega mnenja očitno mnogi niso spremenili do danes.

To dejstvo bi moralo nam Slovencev zadostovati in nas spomniti, da za nas ni prostora v kakršnikoli obnoveni Avstroogrski!

Avstrijsko vprašanje — danes

Najbolj zanimivi knjigi v tem pogledu sta „Great Power politics and Struggle over Austria, 1945-1955“, ki je izšla leta 1986 izpod peresa A. K. Cronina, in „Waldheim and Austria“, katero je spisal leta 1988 Richard Bassett.

Bassett navaja na strani 143 zanimivo mnenje Missie Vassiltchikove. Ta gospa je zapisala v svojem dnevniku sledeče: „Velika je razlika med generacijo avstrijskih aristokratov, ki so vladali cesarstvu, in sedanjo generacijo, ki je rasla v mali, pohabljeni in zmedeni deželi brez bodočnosti. Moderna generacija je provincialna in tudi če so premožni, malo od njih obvlada vsaj en tuj jezik. Na splošno so to šibki in lahkomiselni ljudje, ki imajo zelo malo lastnosti, značilnih za dobre Nemce.“

Na strani 215 nadaljuje omenjeni avtor:

„V Avstriji večina ljudi ne razmišlja veliko, so indiferentni do drugače mislečih; so pa tudi ljudje, ki se bodo, če le mogoče, izognili vsakemu zakonu in pogodbi. To so glavni problemi današnje Avstrije.“

Podobnih citatov o habsburški pa tudi o moderni Avstriji najde človek v knjigah, ki jih niso napisali Slovani ampak Anglo-Saksonci. Od Crankshawa, Seatona, Watsona, Steeda pa do Taylorja in Basseta.

Kako je le mogoče, da Jože Pirjevec (Naši razgledi, 22. 9. 1989) piše s simpatijo in nekakim hrepencejem o te vrste Srednji Evropi? Sicer sem pa zasledil več podobnih člankov v slovenskem časopisju, ki pozabljajo, da se razteza „srednja Evropa“ čez Češko, Slovaško in Poljsko do Baltika in se ne omejuje na Avstrijo in Ogrsko žalostnih spominov.

Jugoslavija je z bizantinskim Beogradom ima veliko resnih problemov, toda Avstrijo težko kdo prekosi v nerealnosti. Največji problem sodobne Jugoslavije je komunistična diktatura, z njo združeno zaovoženo

gospodarstvo in državni centralizem. Vse to bodo morali rešiti narodi Jugoslavije sami. Pri tem pa se ni zanašati na nikakršno neinteresirano pomoč od omenjenih sosedov.

Slovenija in jugoslovanska kriza

Ko človek premišljuje o odnosih med Slovenci in ostalimi jugoslovanskimi narodi in predvsem Srbi, je treba razjasniti sledeče:

Slovenija je bila popolnoma upravičena, da se je pred leti uprla skupnim vzgojnim jedrom. To stališče mora vztrajno braniti, ker gre za korenine našega narodnega obstoja.

Ravno tako je Slovenija ravnala pametno in pogumno, ko se je zavezala za osnovno pravico, da se odcepi, če treba, od Jugoslavije. Niso pa najbolj pametne nekatere druge poteze, ki jih je opaziti v slovenskem vladnem tisku. Naj omenim samo tri:

Časopis Delo je zapisal lani 1. decembra: „To je praznik ujedinjene Jugoslavije in istočasno svetovni dan AIDS; mladina naj pazi, s kom se druži.“ Tako pisanje je neodgovorno in človek se vpraša, če gre pri tem res za „slovenske interese“? Hujskanje spominja na manipulacijo množice prej kakor na samozavestno pripravo slovenske demokratične državnosti.

Časnikar španskega časopisa ABC se sprašuje po obisku Jugoslavije, ali je upravičeno in pametno, da Slovenci čisto dajo vedeti, da so „superiorni“ od Srbov in ostalih južnih bratov.

Ta dopisnik meni, da je res, da smo Slovenci bolj gospodarsko razviti in kulturni. Toda Srbi imajo pomembno vojaško in državniško zgodovino. Pravilno ugotavlja, da imata oba naroda gotove kvalitete, toda nobeden ni upravičen, da bi preziral drugega.

Kosovo je centralni problem današnje Srbije in tudi ostale Jugoslavije. Prav je, da se slovenska komunistična vlada zavzema za človekove pravice Albancev. Vprašanje pa je, ali je način, s katerim se lotevajo problema, pameten in če jim je res do tega, da bi imeli uspehe. Včasih se zdi, da je zanje konflikt važnejši od njegove rešitve.

Na žalost je po vsem svetu precej konfliktov, ki povzročajo žrtve tudi med civilisti in celo med otroci.

Države, ki so zaveznice in prijateljice teh kršilcev človekovih pravic, so zelo previdne pri njihovi kritiki. Predvsem iščejo in branijo svoje koristi, deloma pa s tiho diplomacijo dosežejo lepše uspehe. Vsak narod in to predvsem mali narod potrebuje prijateljev ali bolje narode s skupnimi interesi.

Slovenija potrebuje prijateljev; če pa hoče nekoč postati samostojna, jih bo potrebovala še toliko bolj. Naša domovina bo zelo težko dobila v Avstriji, Madžarski, Italiji ali Nemčiji zaveznike, ki si ne bi pustili u-sluga drago plačati.

S pametno zunanjo politiko in iskrenim sodelovanjem bo morda mogoče prepričati Srbe, Hrvate in Bosance, da je v našem skupnem interesu zajeziti prodor Germanov na Balkan nad Karavankami in ne na Gorjancih ali nekje v Bosni. Pri tem ne gre več za „vdor tankovskih divizij“, temveč za postopno prodiranje nemških interesov v dežele, katerih nekaj z oboroženimi silami niso mogle obdržati pod svojim vplivom.

Združena Evropa bo velik korak na poti do odprave vojaških spopadov, a za gospodarsko, kulturno in politično samostojnost se bo nadaljeval boj tudi v okviru Evrope. In takrat bomo Slovenci potrebovali, kot vedno, politično zaledje.

Toronto, oktobra 1989.

Izjava komisije Pravičnost in mir

Družbeni in politični razvoj v naši državi poteka v zadnjem času tako, da vzbujajo vedno večjo zaskrbljenost. Rečemo lahko, da prehaja celo v odločilno obdobje. Po eni strani se sicer množijo izjave v prid reformam, demokraciji, pravni državi, spoštovanju človekovih pravic in pluralizmu, po drugi strani pa mnogi med tistimi, ki te izjave uporabljajo, ravnaajo tako, kot bi ne vedeli, o čem govorijo, ali pa zavestno govorijo eno, delajo pa drugo. Naj opozorim samo na nekaj izredno nevarnih pojavov.

Na nekaterih območjih naše države se spet množijo politični procesi, s katerimi je, žal, posejana vsa naša povojna zgodovina. Med njimi te dni izstopa proces proti Azemu Vllasiju in soobtožencem, ni pa edini. ...

Izredno nas skrbiti tudi nekatere nedavne izjave najvišjih predstavnikov naše armade o tem, kaj je za armado pri političnem razvoju naše družbe in države sprejemljivo in kaj ne. Mislimo na izjave, ki ne izražajo samo enakopravnega političnega stališča, temveč jih je mogoče razumeti kot grožnjo. Ob njih se zastavlja vprašanje, kdo je suveren v naši državi: ljudstvo ali armada. Je armada od ljudi ali ljudje zaradi armade? Ali ne postaja civilna družba ujetnica armade, če ta odloča, kaj se sme in kaj ne? ...

Zato v imenu najbolj osnovnih zahtev demokracije in suverenosti ljudstva zavračamo izjave armadnih predstavnikov, če vnaprej postavljajo meje demokratizaciji in suverenemu odločanju ljudi in narodov o tem, kako hočejo živeti.

Tudi razprava o političnem pluralizmu razhaja v odločilno obdobje. O demokraciji in političnem pluralizmu lahko govorimo samo tedaj, ko je zagotovljena pravica do združevanja, torej tudi političnega, in ko so vsa politična združenja, ne glede na to, ali so socializem ali ne, enakopravna in imajo enake možnosti, da jim ljudstvo na poštenih volitvah zaupa oblast. Pri tem je odločilno, da je svoboda političnega združevanja neokrnjena in da so vsa politična združenja enakopravna — razen tistih, ki bi zagovarjala sovraštvo med narodi, nestrpnost in nasilje. Tega očitno ne upoštevajo izjave v prid nekakšnemu neustrankarskemu političnemu pluralizmu. V teh kriznih časih vsi skupaj preveč boleče čutimo posledice nekaterih značilnih jugoslovanskih polovičarskih rešitev (med katere sodi tudi tako imenovana dogovorna ekonomija), da bi se še enkrat dali slepiti z meglenimi in neodločnimi idejami.

Legitimnost vsake oblasti prihaja

samo od poštenih volitev za čas, za katerega so bili nosilci oblasti izvoljeni. Vsako prilaščanje trajne legitimnosti in oblasti je v očitnem nasprotju z že omenjeno pravico do samoodločbe. Če naj bi v bližnji prihodnosti res prišlo do poštenih volitev, bo moral na njih vsak politični subjekt imeti enake možnosti, ne samo programske, temveč tudi medijske in finančne. Noben zmagovalec pa si ne bo mogel prilaščati več oblasti kot do naslednjih svobodnih in poštenih volitev.

Spričo kritičnih trenutkov, ki jih živimo in jih bomo v bližnji prihodnosti verjetno še doživljali, poziva komisija Pravičnost in mir vse iskrene demokrate v Sloveniji in Jugoslaviji najprej k enotnosti, nato pa k vztrajni ter odločni zvestobi idealom demokracije in celovitega spoštovanja vseh človekovih pravic. Državni organi, posebej še predsedstvo republike, pokrajin in federacije, pa so dolžni skrbeti za spoštovanje mednarodnih pogodb in dokumentov, ki jih je podpisala Jugoslavija.

Prav zato, ker je naša država podpisnica temeljnih mednarodnih dokumentov o spoštovanju človekovih pravic, med katere sodi tudi sklepni dokument dunajske konference o varnosti in sodelovanju v Evropi z dne 15. januarja 1989, poziva komisija Pravičnost in mir tudi vso demokratično mednarodno, predvsem pa evropsko javnost, naj zastavi ves svoj mnogovrsten vpliv, da bo naša država, ki bi rada obveljala za deželo svobode in spoštovanja človekovih pravic, v celoti spoštovala vse obljube, ki jih je dala s podpisom mednarodnih dokumentov.

Ne nazadnje pa se Komisija obrača k vsem vernikom katoliške Cerkve in jih ponovno poziva, naj se pridružijo demokratičnim gibanjem v naši domovini in naj pogumneje ter dejavno podpirajo vsa prizadevanja za resnično in popolno demokratizacijo.

V Ljubljani, 31. oktobra 1989

Komisija Pravičnost in mir
prof. dr. Anton Stres, predsednik
(okrajšano)

GORNJA RADGONA — Na kmetijskem sejmu so predstavniki slovenskih in madžarskih podjetij sklenili menjalno pogodbo za 950.000 dolarjev. Iz Slovenije bi poslali gospodinjne aparate, konfekcije, čevlje in copate, zavese, kozmetične produkte, pletenino, Madžarska pa bo dobavila usnje, usnjeno konfekcijo, svinene podloge, sire, orehova jedrca, sirkevo seme in opremo za kampiranje.

Upanje za konec stoletja

Na programu kulturnih večerov SKA nas je esejist, literarni zgodovinar in pisatelj Taras Kermauner 10. novembra 1989 presenetil s predavanjem, kot ga nismo doživeli že od nastopov naših najboljših predavateljev: Ivana Ahčina, Ignacija Lenčka, Rude Jurčeca, Tineta Debeljaka, Vinka Brumna, Milana Komarja, Mirka Gogale... **Kako gledam na sedanji slovenski trenutek kot kristjan.** V sistematski urejenosti besede in misli, s prebliskih filozofskih in političnih uvidov, z vložki spominov in osebnih podatkov je nanizal v celoto modern pogled na svetovni in slovenski zgodovinski položaj.

Živimo v času velikih dogodkov: zgodovinski in duhovni preobrat je na pohodu, doživljamo ga iz dneva v dan. Dejal bi, da je viharni veter završal preko najbolj izpostavljenih predelov sveta; veter, ki podira zidove, odnaša strehe, meče po tleh stara in trhla znamenja. Taras skuša najti vzroke in nasledke, analizira čas, ljudi in ideje; kot kristjana pa je jasno, da se večina svetovnih političnih voditeljev danes zaveda bistvene omejenosti človekove narave, da bi kontrolirala zgodovinske procese.

V strnjenem in analitičnem pregledu odpora književnikov v slovenskem kulturnem prostoru po zadnji vojni pride do zaključka, da njihova

dejavnost in naprednost temelji predvsem na postavkah liberalnih načel. Njihov personalizem je orientiran v ideje eksistencializma. Privlačna je mitična podoba Heideggerjevih korenin nacionalizma in rodu.

Optimalno projekcijo o spremembi sveta, sintezo svobode in družbene revolucije najde Kermauner — nasprotno — v najvišji meri pri H. Urs von Balthasarju, največjem teologu tega časa. Predavatelj izvaja in sklepa: Jalta je danes razveljavljena. Ob vprašanju iz publike, zakaj niso intelektualno razgledane osebnosti — tako pri nas, kot v svetu — spoznale ideologijo in prakso, ki danes izgublja svojo moč, in jo že v razvoju zavrnile, odgovorja: bilo je nekaj nad nami, ali v nas, ko da bi bili uročeni, človeško zmanjšani, psihično napadeni. Spomni nas na teorijo milenaristične demonije (ki jo je avtor tega zapisa izrazil v drami Gozd — „Glej! Zarotniki — tam stojé, nepremični kot grad, pošastni kot mlina na veter. So in niso — niso, kot so bili, čas jih spreminja v okamenine. O, Bog — saj to so vendar oni: živi, gigantski, prežeči duhovi dvatisočletja!“). Vendar pa bi za globlje razumetje dogodkov tega časa in tega stoletja navedel — in vem, da T. Kermauner kot katoličan temu ne bo nasproten — mistično doživetje papeža Leona XIII., ko je po jutranji

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Gotovo je ta, sedanja, najtežja ura kar jih je prestala peronistična vlada od svojega nastopa. Niti časi najhujše stiske, ob nastopu, ko so socialne razmere bile neznosne, niso povzročali take skrbi predsedniku, kot jih ima te dni. Pritiski od vseh strani in nevdržan marš dolarja vedno višje, je konec preteklega tedna in v pričetu tega, povzročila marsikatero gubo na Menemovem čelu, in marsikateri siv las na njegovi glavi. Plošča, ki jo del družbe vrti ni po njegovi želji. Pa ne ve, kako bi jo ustavil ali zamenjal.

PRAZNE ROKE — PRAZNA BLAGAJNA

Ko je Menem nastopil, je bil socialni položaj res slabši. A v ljudeh je bilo toliko upanja in toliko volje doprinesiti žrtve, da se je težava kar vdano premostila. A, kot smo že večkrat omenili, je ta družba hitro pri-

pravljena za navdušenje, pa tudi hitro pade v malodušje. Toda s strani vlade je tudi treba priznati pomanjkljivost, kajti kakor hitro so bila največje težave nekoliko odstranjene (ne rešene, rešene še dolgo ne bodo) se je tudi vlada vdala prevlelikemu optimizmu. Bolnik, še vedno težko bolan, a olajšan vsled tablet, je že zapustil bolnišnico in se skušal vrniti v normalno življenje.

Zavedati se moramo, da dejansko ni rešen noben od težkih problemov argentinskega gospodarstva. Obstaja veliko dobre volje, načrti so v teku, zakoni so že pripravljani, do konkretnih dejanj še ni prišlo. Država se ni rešila še nobenega težkih bremen, nobenega deficitnega podjetja. Davčna reforma, ki je v teku in je njen cilj polniti prazne državne blagajne, ne bo rodila konkretnih sadov tja do marca prihodnjega leta. V celotno državno delovanje je vlada vnesla le nekoliko več reda: to

Slovenščina - moj jezik

Predaj se vetrom, naj gre kamor hoče, naj srce se navriska in izjoče!
Vendar mornar, ko je najvišji dan, izmeri daljo in nebeško stran.

(Župančič)

Za nas je že najvišji dan. Sonce nam stoji tik nad glavo. Odločimo se, kam bomo obrnili čoln, da bomo še pred koncem dneva pripluli v varno zavetje. V kateri pristan bomo obrnili barko, kam hočemo? Kje smo doma? Kod naj gremo?

Raztegnili smo domovino in nosimo jo v sebi. Čutimo se Slovence kot da smo sredi naših polj in gora. Čudno se nam zdi, če kdo dvomi o našem slovenstvu. Mislimo, da smo res Slovenci: ohranjamo naše navade, ponosni smo na naše kulturne in gospodarske uspehe v daljni in v bližnji preteklosti.

Lovorike nas omamljajo. Pijani uspehov pozabljam, da smo vedno v nevarnosti, da nas drobni in skriti sovražniki neopazno, a s silno močjo obsojajo na poraz.

Ko smo odrinili od domačega brega otroške preprostosti na široko morje raznih znanosti — miselnih, jezikovnih, gospodarskih in kdovekakšnih, so nas blagovzeneče besede, ki jim navadno rečemo „tujke“, prijetno poganjale v nove tokove, prej nerazumljive in tuje. Ko smo se navadili na najbolj preproste od teh

tujk, so se pojavili novi, prej nepoznani pojmi in z njimi nove besede. Te nove besede smo sprejemali brez pomisleka, takšne kakor nam jih je ponujal svet. Počutili smo se imenitno: veliki med velikimi. Naj bo beseda japonskega ali indijskega izvora — vseeno! Samo da je imetna, da jo uporablja tudi oni, ki leti na luno ali azijski čarovnik, ki zdravi s plesnimi gibi. V strastni želji po imenitnosti, ki naj bi dokazala našo silno razgledanost in učenost, potrdila našo navzočnost med vrhunskimi kulturniki, smo zabredli v tokove tujih izrazov, ki so pač vse kaj drugega kot naši. In zdaj smo sredi morja tujih izrazov, sredi opoldanskega sonca, blešččega, da jemlje vid.

Izmerimo daljo in nebeško stran! Obrnimo krmilo! Pozabimo na imenitnost in poiščimo v zakladnici domačih izrazov besede, ki bodo povedale isto kot one, ki jih poznajo brezdušni stroji in brezsrčne lutke. Bodimo Slovenci tudi takrat, ko je to na videz nerodno, ko se nam zdi, da se je zameglil videz imenitnosti. Ne zgubljam se v morju splošnih izrazov! Skrbimo, da bomo varno pripeli v svoj domači pristan, v zavetje domače besede!

Milena

je veliko, a ni dovolj — ne za položaj v katerem se nahajamo.

Tako so začele padati prve kritike. Resnične ali izmišljene polomije vladnih potez so počasi izpodkopavale temelj splošnemu zaupanju. Ko je prišla v javnost novica o veliki denarni emisiji (tiskajo na debelo avstrale), se je marsikaj potreslo. Kritike iz samih peronističnih vrst zaradi okostenelosti finančnega sistema, ki so ga vlada še ni dotaknila, je storila svoje. Poslanec in ekonomist peronistične stranke, Dominguez, je javno izjavil, da se ne more zahtevati tolikšne žrtve od delavske raje, medtem ko država sama podpira finančni sistem, v katerem nekaterim Centralna banka plačuje 15% mesečne obresti v dolarski vrednosti.

V takem položaju je bilo dovolj, da je skupek gospodarskih korporacij, ki se čutijo prizadete v novem gospodarskem načrtu, in vidijo, da se njihovemu izkoriščanju bliža zadnja ura, sprožila naval na vlado v obliki kupovanja deviz. Dolar je tako pričel rasti. Rasel je nevdržno in vlada ni našla drugega izhoda kot da je to mirno gledala. Vse dotle, dokler se ni pokazalo, da dolar za sabo vleče tudi notranje cene, in da bo inflacija, ki je izgledala že ukročena, znova zdivila. Dandanes si noben vidnejših vladnih funkcionarjev ne upa resno napovedovati, kakšna bo inflacija v prihodnjih mesecih.

PRAZEN TRG — PRAZNI UPI

V takem okolju je bila prava blaznost, da je peronistična stranka (ali vlada?) sklicala na manifestacijo na Majskega trgu. Potem, ko so se tako diplomatsko rešili praznovanja 17. oktobra (peronistični praznik), so padli v past melanholije in zasanjali o velikem zborovanju, kjer naj narod izreče podporo svojemu predsedniku.

Morda je bila edina pozitivna posledica tega shoda prav obnovljen Menemov poziv k sindikalni enotnosti. Predsednik je, po Peronovem vzoru, imenoval gremializem „hrbtenico“, na katerem bo država gradila svoje pozidanje. Ni čudno, da je tako osvojeni Ubaldini nato pel slavospev Menemu in samega sebe označil kot „najboljšega peronista“ in moža „ki najbolj razume predsednika“.

Res je, da v vladi sami nekaj ni v redu. Na splošno opazovalci menijo, da je korporacija Bunge y Born in njeni zastopniki ugriznili več kot more pogoltniti. Vlada se je odaljila od stranke in se v zadnjih časih celo sprla z njo (primer odstopitve dr. Nadaljevanje na 4. str.)

Svetovni slovenski kongres

Ideja o svetovnem slovenskem kongresu, ki naj na neki način poveže vse Slovence po svetu, je bila dobro sprejeta, sedaj je treba le premisliti, kako naj se utelesi, kar ni ravno enostavno.

V Argentini se je pogovor o tem sprožil pri naši centralni in reprezentativni organizaciji Zedinjeni Slovenci, ki že povezuje tu v Argentini živeče slovenske politične emigrante.

Enako je tudi pričel razpravljati v Kanadi Slovensko-kanadski svet, ki podobno združuje 15 tamkajšnjih glavnih združenj in ki mu predseduje dr. Branka Lapajne. Od tega Sveta smo dobili sporočilo, iz katerega povzemamo:

Tajno društvo

Slovenskim javnim občilom po vsem svetu je bila poslana poslanica Konferenca združenj Slovencev v Kanadi. Poslanica je tajinstvena, nima datuma in javlja širši javnosti obstoj te organizacije. Namen in delo organizacije, ki naj bi bila veja predlaganega Slovenskega svetovnega kongresa, je obširen. Gre za nič manj kot povezovanje Slovencev širom sveta in njih predstavljanje pred svetovno javnostjo. Z eno besedo, Slovenska izseljenska matica (SIM), Slovenski narodni odbor (SNO) in Slovensko kanadski svet v enem.

Malo čudna je ustanovitev. V To-

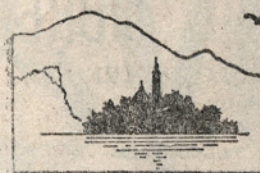
rontu in Kanadi, z desetimi naših društev in poznanimi javnimi delavci nihče niti slišal ni, kaj šele, da bi bil povabljen k formiranju društva. Kje so demokratična načela in legitimacija? Naj bi bil to način „vlada ljudstva, po ljudstvu, za ljudstvo“, ki ga citirajo?

Človeku se zdi kot da bi prizadeti ustanavljali OF sredi okupacije. Ne ve se za odbornike, edino kar se je zvedelo, je da je glavni pobornik osebnost, ki ni naklonjena SPE in njenim potomcem že leta sem. Neroden začetek!

Skrb nam tudi zbujajo poznani tajnik odbora iz Celovca, Vinko Ošlak. Poznan je kot opozicionalec pa tudi kot kritik emigracije. V razlagi dela SSK pravi, da do slovenske oblasti ne bo naklonjena niti v opoziciji. V isti sapi pa pravilno pove, da Slovenija danes ni nevtralnno ozemlje, kamor mnogi morejo ali hočejo potovati. Namen odbora, vzdržati se politične kritike in dela ZKS je naiven ali celo umljiv. Taki „nasveti“ so znani!

Dvomimo, da bi SSK na gornji način uspel v Kanadi, ZDA in Argentini. Kar bi morala nova organizacija s sedežem v zamejstvu doseči in kar je še posebno nujno, je povezava slovenske opozicije in izseljenstva z zamejstvom. Tu šepamo vse od leta 1945 naprej.

Slovenski-Kanadski svet
dr. Branka Lapajne

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA — Novi pogoji za vlaganje tujega kapitala v Sloveniji so v nekaterih slučajih imeli uspeh. Nemška firma Höttemann misli odpreti v Ljubljani podjetje za izdelavo softverskih in hardverskih programov, v industrijski coni pri št. Lenartu pa tovarno računalniških elementov in sistemov. Produkcija bi bila le za izvoz, kadre pa bi izsolali na tečajih v ZRN.

TRBOVLJE — Preveč premoga imajo v zalogi. Rudnik zadnja leta zelo težko proda izkopano rudo, termoelektrarna pa ima tudi še ogromno premoga. Rudniške zaloge so 41 tona (hočejo pa zmanjšati zalogo na sto tisoč ton).

ROGAŠKA SLATINA — Steklar-ka šola redno izobražuje steklopihalce, brusilce in slikarje; v njej se učijo tudi tuji delavci. Šola izdeluje gostinsko steklo ročne izdelave, v čemer je v Jugoslaviji na prvem mestu. Produkti gredo zelo dobro v izvoz, z devizami pa nakupujejo materiale za posodobitev, kot so kadne peči na kombinirano plinsko-električno energijo.

LJUBLJANA — Cena kvadratnega metra stanovanja v Ljubljani je približno 1.500 DEM. Če so stanovanja v povprečju velika 57 kv. metrov, če je povprečni osebni dohodek v Sloveniji 500 DEM, potem bi povprečni (po plači namreč) Slovenec potreboval štirinajst let strogega posta, da bi prišel do takega stanovanja. V okolici Ljubljane pa cene padejo tudi na tretjino prej omenjenih stanovanj.

LJUBLJANA — Primerjave cen vstopnic za kinopredstave kažejo, da ima Ljubljana najdražje vstopnice, v drugih slovenskih mestih pa so približno za polovico cenejšje. — Kar se tiče cen v mestnem prevozu, je Ljubljana nekje na sredi med Zagrebom (najdražje) in Beogradom (najcenejše); v primerjavi s slovenskimi mesti pa je na prvem mestu Celje.

LJUBLJANA — Elektrike je včasih več, včasih manj. V mesecu juliju so v Sloveniji „naredili“ več elektrike, kot so je porabili, zato je presežek šel v Italijo, Švico in v druge dele Jugoslavije.

ČRNOBELJ — Velike površine črnomeljnih gozdov na Kočevskem Rogu so pred leti republiške oblasti enostavno odvzele in jih namenile državnemu lovišču. Tam love le elitni

lovci republike in države. Zdaj se občina zavzema, da bi jim te površine vrnil, saj je le na njenem območju celih osem tisoč hektarov državnih lovišč.

PTUJ — Pri ptujski porodnišnici so odkrili arheološko najdbišče. Ko so pripravljali prostor za nov prizidek, so našli na ostanke zgradbe in peči, ki naj bi bila v nekdanjem obrtniškem delu rimske Petovje.

LJUBLJANA — Faksimilni promet (telefaksi) ima v Sloveniji oz. Jugoslaviji desetletno zgodovino. V Sloveniji je trenutno 1.300 telefak-snih naročnikov, drugod po Jugoslaviji pa še 2.700.

PULJ, Hrvaška — Na 36. Festivalu jugoslovanskega igranega filma je žirija prisodila nagrado Zlata arena za najboljšo režijo Jožeta Pogačnika za njegov film Kavarna Astoria. Enako nagrado kot najboljšemu igralcu pa je dobil Janez Hočevnar za vlogo v istem filmu. Kot najboljši film so izbrali Gorana Markovića Zbirni center.

UMRLI SO OD 16. do 26. avgusta 1989:

LJUBLJANA — Vera Castelli roj. Fuersager, 89; Marija Polenšek; Tatjana Braz roj. Vehovar; Alenka Bibič; Franciška Klarič; prof. Franjo Rudl; Franciška Farčnik roj. Marn, 93; Stefan Šulak; Jože Šček, 85; Stanko Drnovšek, 77; Silva Podobnik; Minka Vrhovec; Jože Slapničar; Gabrijela Žigon, 91; Ivan Kregar; Mara Melihen roj. Mermolja; Vilibald Trčič; prof. Silva Berce; Franc Pazlar; Gvido Potočnik; Jelka Pavc roj. Zlebnik; Milan Jelovčan; Ana Banko, 77; Ivo Zor, 82; Justina Zagavec roj. Makše; Ivan Perc, 56; Anton Černe; Janez Koser; Marija Žagar; Alojz Polajnar; Gabrijela Podobnik roj. Gorjanc, 84; Karol Tekavec; Valentin Ogriz, 88.

RAZNI KRAJI — Mimi Matias roj. Štular, Vrhnika; Franciška Turnšek roj. Rač, 85, Braslovče; Anica Novak, 62, Dobrnjč; Joža Finžgar, 67, Brezje; Ivanka Furlan roj. Jurca, Ligojna; Pavla Dopilhar roj. Frandolič, 81, Celje; Jože Lipovšek, Celje; Alojz Lovko, Smilhel; Ivan Rahten, 70, Celje; Radivoj Steiner, Sostro; Matija Kurnik, Sevnica; Anton Sikošek, 70, Krško; žpk. Franc Drevenšek, Laško; Leopold Jeman, Koper; Ivan Gantar, Hotič; Vera Gorjup roj. Zuljan, Koper; Danilo Sever; Oj-dovščina; Rajka Klančar, Preserje; Branko Grošelj, Šentlovrence; Rudolf Kováč, Lož; Anton Virant, 82, Škocjan pri Turjaku; Jožeta Hain roj. Hacc, 77, Kranj; Marija Hribar roj. Kotnik, Mengeš; Nikolaj Dežela, Mengeš; Mici Podobnik, Ledine; Marija Bevič roj. Butina, Kočevje; Rudolf Košir (Znidarjev ata), Sadražica; Franc Ermenc, Ljubno ob Savinji; Franja Pelan roj. Sajevec, 88; Vrhnik; Štefanija Jugovar roj. Lanegger, 83, Zagorje ob Savi.

Okno v Slovenijo

Naj v kratkem opišemo, kaj govorijo časopisi in revije v Sloveniji o slovenski politični emigraciji oziroma o nas v Argentini.

Revija **Tribuna**, glasilo študentov ljubljanske univerze, je končala z daljšim objavljanim odlomkom iz Zebotove knjige *Neminljiva Slovenija*. V avgustovih številki na primer objavljajo poglavje o smrti dr. Ehrlicha in nasilnih pomorih ter nasilju VOS, kar je povzročilo vaške straže. Objavila je tudi poslanico Slovenske ljudske stranke o Majniški deklaraciji 1989. V 17. številki objavlja pismo Vinka Levstika iz Gorice, kjer popisuje svoje doživljanje med partizani in odkriva marsikatero metode politikomisarjev, njih nasilje in goljufije.

Sedaj objavlja v **Tribuni**, da bodo začeli objavljati odlomke iz Kosove Stalinistične revolucije na Slovenskem. O tem piše Ivan Zajdela:

„Ozadje teh dogodkov se je zaradi nedostopnih arhivskih dokumentov začelo razkrivati šele pred nekaj leti. Ker so razprave Nikolaja Tolstojev v angleški javnosti vzbudile precej pozornosti, je britanska televizija BBC 2. januarja 1984 predvajala 23-minutni film z naslovom *Celovška afera*. V njem je skušala s prikazom dokumentov, s pričevanjem še živih angleških oficirjev, ki so morali sodelovati pri nasilnem iz-

ročanju, in s pričevanjem treh rešenih srbskih prostovoljcev, ki živijo v Avstriji, osvetliti dejanje izročanja jugoslovanskih beguncev in ujetnikov enotam jugoslovanske armade.“

Zajdela konča svoj članek tako:

„Bivši oficir Nicholson je k temu pripomnil, da je imel ob izročanju občutek, da je v resnici šlo za kupčijo, po vsej verjetnosti sklenjeno v Beogradu.“

Ljubljansko **Delo** je 26. oktobra začelo v Književnih listih z odgovorom na anketo o slovenski katoliški literaturi, ki jo je sprožil članek dr. Andreja Capudra, ki je med drugim dejal (*Delo*, 7. oktobra): „Leto 1945 pomeni mrk katoliške literature, umetnosti, mišljenja, itd. Celotna plast ustvarjalcev kristjanov je s tem usodnim letom umolknila, bila razpršena ali iztrebljena.“

Kot prvi je na povabilo ankete odgovoril Alojz Rebuta, ki je nedvomno danes največji slovenski katoliški pisatelj in ki živi in dela v Trstu. Jasno omeni vse zlo, ki ga je partija naredila krščanskemu delu slovenske družbe, saj je bila „njena primarna naloga likvidacija krščanstva“. Pozneje zatrdi: „... kaj bi bila slovenska kultura zmogla, ko bi imela v svojih vrstah generacijo iz Kočevskega Roga... svojo elitno

SLOVENCİ v ARGENTINI

Osebnostne novice

Krst: Dne 28. oktobra je bila krščena v cerkvi Sta. Rita de Casia v Bologni Natalija Karolina Lunder, hči Jožeta in Kristine roj. Gredar. Botrovala sta Andrej Selan in Lucija Javoršek. Krstil je žpk. Albin Avguštin. Čestitamolo!

Poroki: V Bariločah sta se poročila inž. Marko Novak in Sonja Acosta, poročil ju je župnik Branko Jan. Čestitamolo!

Umrla sta: V Palomarju je umrla ga. Pepca Čebulac, 83 let; v San Justu pa Pustovrh, 88 let. Naj počivata v miru!

MENDOZA

EMIGRANTSKI TEDEN

Letos je Mendoza Emigrantski dan pripravila s posebno vneto in pozornostjo. Zastopniki posameznih narodnih emigrantskih skupin so se zedinili, da letos razširijo svoj praznik na ves teden, od 28. avgusta do 4. septembra. Za slovensko skupnost je bil določen petek, 1. septembra.

Našo skupnost je predstavil navzoči javnosti inž. agr. Marko Bajuk. Najprej je slušateljem prikazal Slovenijo in Slovence po skupinah, kakor živijo v domovini, v zamejstvu pod tujo oblastjo in po vsem svetu v izseljenstvu. Nato je opisal tri zgodovinske tokove slovenskih priseljencev v Argentino; tudi podrobno našo socialno, kulturno in versko organizacijo ter našel najbolj znane prispevke tudi v Argentini na splošno.

Potem je predstavil še delo naše mendoške skupnosti, končno pa je razvil nekaj misli o izseljenjski problematiki.

Referatu je sledil še kratek video o naših narodnih tradicionalnih običajih sredi veličastne slovenske naravnih lepote, zlasti v čaru naših planin.

Na razstavi, ki so jo priredili v izložbah Banco de Mendoza, so našo domačo tradicijo in kulturo prikazovali: kolovrat, narodna noša, razna ročna dela in prtički, knjige — zlasti naš prevod Martina Fierri v umetniško opremljeni vezavi in končno naš priljubljeni cekar.

Prav tako je bila naša skupina udeležena v zastopstvu narodnih noš na emigrantski dan, 4. septembra ob slovesnosti pred spomenikom Generala San Martina.

Prisostvovali smo tudi slovensi izseljenjski maši v župnijski cerkvi „María Madre de los Emigrantes“.

klasično gimnazijo v Šentvidu, svoj dnevnik, svoje stike s katoliško kulturo Evrope...“

Istočasno pove nekaj grenkih na trenutni uradni „pluralizem“. — „v tej patetični dobi, ko bi postal celo Edvard Kardelj, kot se videti, pluralist... Ne vem, ali ne vidim rajši kakšnega stalinističnega krampa, ki mu le je do nekega prepričanja, kot kakšno novopečeno pluralistično opico...“

Jože Pogačnik zanika, da bi se sploh lahko uporabljala beseda katoliška literatura, kot se ne uporabljata izraz „katoliški dež“. Tretji se je še oglasil Marjan Dolgan, ki je v satiričnem slogu nanizal nekaj partijskih kulturnih in partizanskih „pridobitev“.

Med kulturnimi novicami je v *Delu* 17. oktobra dopisnik Dela iz Argentine Marko Jenšterle objavil poročilo o zadnjih dveh knjigah, ki sta izšli pri Slovenski kulturni akciji. O pesmih Ladijski dnevnik Dolores Tersegglav pravi, da je „prva pisateljica, ki živi v Jugoslaviji, ki je v emigrantski založbi objavila knjigo pod svojim imenom“.

O Perniškovi Zgodovini slovenskega Orla pa v kratkem nakaže vsebinsko od pričetkov — sokolskega gibanja, preko katoliške prebuditve do razpusta Orla.

Revija **Telex** poroča o celovškem festivalu skupine Slovensčina moj jezik. Poročevalka Dragica Korade se norčuje iz slovenske suverenosti, ko govori o „mitu Karantanije“, pa tu-

XXII. Pristavski dan

22. oktobra je praznovala Slovenska Pristava svoj 22. Pristavski dan. Kot društvo, ki povezuje okoliške Slovence, je sicer med najmlajšimi, a Pristava kot prostor, kjer smo se vedno zbirali Slovenci, pa med najstarejšimi.

Tako je tudi letos privabila veliko število rojakov, da skupno proslavimo obletnico Doma. Slavje se je pričelo dopoldan s petjem himen in dvigom zastav, nato pa sta delegat prelat dr. Alojzij Stare in krajevni dušni pastir prof. France Bergant skupaj darovala mašo, pri kateri je pel pristavski mladinski zbor pod vodstvom Alenke Saveli Gaserjeve. Zatem so gostje — domačini in predstavniki društev iz vsega Velikega Buenos Airesa — ostali na skupnem kosilu, ki so ga pripravile pristavske gospodinje.

Popoldan so mladi odigrali nogometne tekme na igrišču, drugi pa so pričakali popoldanski kulturni spored v živahnem pogovoru.

Predsednik Pristave Janez Jelenc je pričel popoldanski spored s pozdravom. Spored se je odvijal pod velikim ombujem, kjer so bili v senci postavljeni stoli za goste.

Slavnostni govornik tega dne je bil priznani govornik **Lojze Rezelj**, ki je s vojo jasno besedo in globokimi mislimi razmišljal o slovenski besedi in slovenski zavesti, kakor tudi o bodočnosti slovenstva tu in v Sloveniji. Poudarjal je predvsem geslo, ki si ga je izbrala Pristava za ta dan: *Zvesti idealom — novim časom naproti*. Njegovemu govoru so pri-

soтни sledili z zanimanjem in ga nagradili z odobravanjem.

Nekaj let je že ob Pristavskem dnevu Miha Gaser pripravil igro, ki je nekako spadala v sklop daljše zamisli; podobe iz slovenske zgodovine. Letos je žal ta morala odpasti zaradi bolezni režiserja. Tako je program bil malo drugačen kot navadno. Najprej je nastopila folklorna skupina, ki je predstavila Gorenjski ples. Moram reči, da je dosegla nadpovprečni uspeh in želeli je, da se še nadalje trudi v tej smeri.

Nato je nastopila že znana skupina „Le ludje“, ki v satirični obliki marsikaj pametnega pove. Letos je predstavila „internacionalno tragedijo“ — Mlada Breda noče Martina Fierri. To je bila v „slovežanščini“ izpeljana travestija tako Mlade Brede kot Martina Fierri, pomešana z indijanskimi maloni in pristavskim življenjem. K uspehu je pripomogla še „glasbena“ uvertura in razni vložki. Tekst je napisal Miha Gaser, predstavili pa so ga Avgust Čop, Marko Gaser, Andrej Golob, Martin Križ, Dominik Oblak in Marko Petek.

Poslušalci so veselemu sporedu z zadovoljstvom ploskali, saj se med nami redkokdaj pojavi satira; in nam pride prav. Zatem so gostje posedli okrog miz in k pogovoru, mladi so se zavrteli ob zvokih Iskre, tudi za lakoto in žejo je bilo dobro poskrbljeno. Pa tudi za duhovno plat. SKA je namreč nudila pristavčanom knjigo njihovega bivšega predsednika Franca Perniška *Zgodovina slovenske Orla*, ki jo je marsikdo kupil.

SLOVENCİ na KOROŠKEM

DVOJEZIČNOST V OBČINI BILČOVS: Sloveščina je priznana kot uradni jezik, na razpolago so slovenski obrazci, občinske novice so dvojezične, pozdravi na občinskih prireditvah so tudi dvjezični. Težave imajo zdravniki z otroki, ki hodijo v vrtec in ljudsko šolo. Občani pogrešajo krajevne napise v obeh jezikih, razglasitev in informacije dobijo iz ljudske šole na prošnjo tudi v sloveščini. Spričevala so nemška. Prireditve Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ so dvojezične, ostali kulturni dejavniki so v nemščini. Dvojezični je samo časopis „Naša občina“ — „Unsere Gemeinde“.

DOBER DAN, KOROŠKA: Od aprila meseca in skozi celo leto 1989, je v televiziji vsako nedeljo slovenska oddaja ob 13. uri, ki traja 20 minut; leta 1990 bo prišlo do 30 minut. Odgovorni za to delo so Mirko

Bogataj kot glavni urednik in še: Horst Ogris, Jurij Perč, Marjan Velik, Miha Dolinšek in Danijel Bogataj. Napovedovalke: Kornelija Vospernik, Mira Gröstching in Danica Urschütz, ki skupaj s sodelavci pripravljajo tudi posamezne prispevke. Gotovo ta televizijska oddaja v sloveščini veliko pomaga slovenski zavesti in življenju na Koroškem.

KOMISIJA NA DUNAJU: Poslanec Smolle je izjavil, da po roku treh let komisija na Dunaju ni napredovala niti ni dala iniciative za uporabo slovenskega jezika že v predšolski vzgoji ne uporabo materinega jezika v domačem družinskem okolju. Ingrid Zablatnik pravi, da ne moremo zahtevati, česar tudi mi ne delamo; tudi naši predstavniki ne uporabljajo slovenskega jezika, npr. Slovenska prosvetna zveza občuje z občino Šentjakob v nemščini.

je dobesedna, pripoved pretresljiva in strašna. Tako so tudi doma lahko prvič izvedeli za način pokola v Kočevskem Rogu in enkrat za vselej strgali masko „plemenitih“ partizanov.

Tudi revija **7D** iz Maribora je prinesla v 6. nadaljevanjih meseca oktobra članek Kravava rana Teharij, ki ga je napisal Roman Lejjak. (Podnaslov: ekskluzivni feljton o grozljivem poboju domobrancev, žena, otrok...) Govori o poboju vrmljenih domobrancev, pa tudi o nadaljevanju pobijanj, ko so pozneje zapirali tam sorodnike domobrancev. Objavlja pričevanje raznih domačinov o nečloveškem mučenju žena in otrok; naj navedemo nekaj pričevanj: **Ivan Kamenshek iz Bukovžlaka, posneto osmega maja 1989:**

„Tukaj je bilo veliko ljudi pobitih, največ med njimi je bilo nedolžnih. Tukaj so končali svoje življenje vsi tisti, ki so na kakršenkoli način nasprotovali komunizmu. Največ je bilo Ljubljancev in Celjanov. Kolone so vodili tukaj zraven moje hiše, po tej bukovžlaški cesti s celjske smeri. Te kolone, ki so jih gonili v lager, so bile iz dneva v dan daljše. Bilo je veliko ostarelih ljudi, otrok, žensk...“

Na ukaze mladih partizanov na konjih so morali ljudje v nedogled ponavljati besede „Mi smo slovenski izdajalci“, morali so legati in poljubljati slovensko zemljo. Kdor tega ni storil, je bil pretepen in na vse mogoče načine poniževan...“

MALI OGLASI

PRODAJA
Prodaja Chalet v Miramaru po ugodni ceni. T. E. 441-5111.

ZOBOZDRAVNIKI
Viktor Leber - splošna odontologija, implantacije, ortodontologija; sreda in petek od 14 do 18; Belgrano 3826 - 7. nadst. B - San Martín - T. E. 755-1353.

ARHITEKTI
Andrej Duh - načrti, gradnje in vodstvo del v mestu in okolici; nepremičninski posli - P. Moreno 991, 5. nadst. "C", Bariloche, T. E. 0944-20733.

TURIZEM
Potovanja, skvotinske ekscurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Senk. - T. E. 762-2840.

ADVOKATI
dr. Vital Ašič - odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro. T. E. 743-5985.

dr. Franc Knaps - odvetnik; ponedeljek, torek, petek od 16 do 20. Tucumán 1455 9. nadst. "E", Capital - T. E. 45-0320 in 46-7991.

ZA DOM
POHISTVO: za jedilnice, spalnice, dnevnice, moderne in angleški stil. Tine Kovačič. - T. E. 765-1682.

REDECORA - celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge. - Bolívar 224, Ramos Mejía - T. E. 654-0352.

Garden Pools - konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje - Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel - T. E. 664-4374.

Alpe Hogar - Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

TRGOVINA
Delikatosa Franc Vester - Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

SANITARNE NAPRAVE
Sanitarne in plinske naprave - privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov - Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel - T. E. 664-1656.

GOSPODARSTVO
Zavarovanja M. in H. Loboda - Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 825-2127.

Kreditna zadruga SLOGA - Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA - Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR
Slovenska Pristava - Monte 1851 - Urađuje ob sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO
Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 - T. E. 651-1760. Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Moder).

Pivo veselica

(Canilla libre)

V soboto, 25. novembra, ob 21. uri

V SLOVENSKEM DOMU

V CARAPACHAYU

Vabi mladina.

Sodelujeta orkestra:

HRAST in ROCK & POLKA

Sklepna prireditev Slomškove šole

bo v soboto, 25. novembra ob 18. uri

MIKLAVŽEV PRIHOD

pa v nedeljo, 10. decembra, ob 20.30

Romanje

RAMOSKE IN SANMARTINSKE
VERSKÉ SKUPNOSTI
V SLOVENSKO CERKEV
MARIJE POMAGAJ

bo na praznik Brezmadežne, 8. decembra.

ob 19.30 pête semeniške litanije
ob 20.00 sv. maša za našo mladino

Slovenski dom v San Martinu

vabi na

občni zbor

v nedeljo 17. decembra 1989 ob 9.30

TRIGLAV - Kočo Planika na 2.408 m so povečali, ji dozidali skladišni prostor in sanitarije, tako da bo lahko sprejela pod svojo streho čez sto spečih gostov.

LOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN - Slovenski dom - Córdoba 129 T. E. 755-1266 - Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandezias - Urađuje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (ga. Marija Gorše).

Cena največ štirih vrstic A 150., za enkratno objavo, za vsak mesec - 4 številke - A 500..

Iz življenja v Argentini

(Nad. z 2. str.)

žavnega tajnika za finance, Frigerija). Sedaj Menem in Born iščeta novih stikov in gradita nove mostove, ker ni hujšega za ladjo v viharju kot zgubiti vsak stik s tistimi, ki ji lahko nudijo pomoč in podporo. Izolacija vlade je bila preveč vidna, da bi mogla koga prepričati o nasprotnem.

Še ena točka je važna za boljše razumevanje sedanjih in bodočih dogodkov. Prihodnjega 10. decembra bodo v kongresu nastopili novoizvoljeni poslanci. Dotlej je tudi obnoviteljska struja peronizma podelila Menemu proste roke. Odtlej naprej bo pričela izvajati moč svoje številčnosti in posegati v delo vlade.

Predsednik seveda grozi s posegi in kaznimi. A ne te grožnje, kakor ne govor ministra za gospodarstvo po televiziji, niso učinkovito orožje v boju za boljše stanje. Ljudje so tako groženj kot govorjenja že naveličani. Iz boleče preteklosti izkušnje vedo, da besede ne pomagajo. Zato pričakujejo dejanj, po katerih bo lažje soditi, kakšna bo usoda gospodarstva in vlade v bodočih mesecih. S tega vidika je bil prazen trg barometer, kako se brezup počasi in nevarno polasča družbe.

KAM KAŽE SMER?

S tega vidika bo zanimivo slediti občinskim volitvam, ki bodo konec tega tedna v Rosario in nekaj občinah province Santa Fe. Rosario je drugo največje mesto v Argentini in je bilo doslej v rokah radikalizma. Peronisti so upali na prepričljivo zmago, razne ankete pa so pokazale, da ima veliko možnosti za zmago socialistična unija. Če bi do tega res prišlo, bi bil to, po Tucumánu, nov hud udarec za peronizem. Pokazalo bi se, da se ljudje obračajo od obeh velikih struj dosedanje argentinske politike in iščejo novih poti, ki bi jim nudila vsaj upanje na spremembo.

Ob tem je zanimivo slediti usodi liberalcev okoli UCeDé. Vsi so računali, da bo po porazu radikalizma in zaradi težav peronizma, rastla moč liberalcev. A do tega, vsaj doslej ni prišlo. Opazovalci to tolmačijo iz dveh razlogov: prvič, prevelika povezanost med nekaterimi liberalci (Alsogaray in družina) s peronistično vlado; drugič, zaradi nenehnih notranjih preprirov v UCeDé.

Tako se počasi bližamo 10. decembru, ko bi, po ustavnih določilih, morala nastopiti „nova“ vlada. Da. Ustava obrača, realnost pa obrne. In še se bo vlečlo...

Res se ne morem pritoževati, predvsem, ker sem se lahko posvetil poklicu, ki sem ga najbolj ljubil, to je petju. Slava je prišla potem kot posledica mojega dela. Toda največji dosežek je ta, da lahko pojem. Tu di družino imam lepo, štiri otroke in tri vnuke, cenjen sem v umetniških krogih in tudi dobre prijatelje imam. Se res ne morem pritoževati.

Monserrat Caballé pravi, da mora pevec ljubiti glasbo bolj kot samega sebe.

Če že ne ravno glasbo, pevec gotovo ljubi glas nad vsemi stvarmi. Ve, da je to izreden dar in obenem tudi življenjsko sredstvo. Če mu glas odgovarja, je v raju, če mu nagaja, pa se pevec počuti najbolj nesrečnega človeka na zemlji.

Menite, da mladi pevci izživljajo svoje glasove?

Da. To je neke vrste paradoks. Medtem ko neprestano mislijo na svoj glas in vedo, da odvisi njihova bodočnost od njega, pojejo vloge, za katere niso pripravljeni, nimajo prave tehnike in dovolj samozaupanja. Zato si kmalu zlomijo glasove. Obenem pa hočejo biti povsod in peti vse. To ni nobena zasluga. Važno je to, da pevec ustvarja in pušča sledove. Zato mora biti strokovnjak v svojem repertoarju. Tisti, ki hoče vse prevzeti, po navadi ničesar ne obvlada.

Poleg tega, da se z dušo in telesom posvečate svojemu poklicu, si tudi vzamete čas za razvedrilo.

Čeprav je petje zame vse, s tem ni rečeno, da me ne zanimajo tudi druge stvari. Svet je čudovit ravno

OBVESTILA ESLOVENIA LIBRE

PETEK, 24. novembra:
Predavanje dr. Alenke Goljevšček pri SKA v Slovenski hiši ob 20.

SOBOTA, 25. novembra:
Pivo veselica v Carapachayskem domu.

Zveza Slov. mater in žena - Božično srečanje v kuhinji ob 14. v Slovenski hiši Vodi ga. Jana Dobovškova.

Zedinjeni Sloveniji govori dr. Taras Kermauner ob 20 v Slovenski hiši. Sklepna prireditev Slomškove šole ob 18. uri.

NEDELJA, 26. novembra:
Spominska proslava ob 30 - letnici smrti škofa dr. Gregorija Rožmana ob 17. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA, 2. decembra:
Seja Profesorskega zbora Srednješkolskega tečaja ob 9. uri.

NEDELJA, 3. decembra:
Prvo sv. obhajilo v slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30.

Rožmanov dom - odkritje spomenika naši materi.

PETEK, 8. decembra:
Romanje Ramoske in Sanmartinske verske skupnosti v cerkev Marije Pomagaj ob 19.30.

NEDELJA, 10. decembra:
Miklavževa prireditev Slomškove šole ob 20.30.

NEDELJA, 17. decembra:
Občni zbor Sanmartinskega doma ob 9.30.

Poizvedba: Če kdo ve za naslov Danilčič Vinka, ki je prišel v Argentino pred 10 ali 15 leti - naj sporoči v Dušnopastirsko pisarno (T. E. 69-9503).

Fundador: MILOŠ STARE
Director: Valentín B. Debeljak
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69 - 9503
Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.
Uredniški odbor:
Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati,
Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intellectual N° 85.462	

N ročnica Svobodne Slovenije za 1989: za Argentino A 6.000; pri pošiljanju po pošti A 7.000; Zdrž. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.
V Evropi lahko kupite Svob. Slovenijo: v Trstu: knjigarna Fortunato, Via Paganini 2;
v Celovcu: knjigarna Mohorjeve družbe, Viktringer 26.
TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 352-7215

Pridobivajte nove naročnike!

Rožmanov dom Nedelja, 3. decembra

ODKRITJE SPOMENIKA NAŠI MATERI

Odbor Rožmanovega doma vabi vse rojake k odkritju spomenika naši slovenski materi-mučenici v zahvalo in počastitev za nje - no veliko žrtev. Delo je umetnina našega priznanega kiparja Jožeta Zerovnika.

Ob 11.30 uri bo slovesna sveta maša.

Po maši bo odkritje in blagoslovitev spomenika ter kratka počastitev.

Sledi kosilo (Pribor prinesite s seboj)

Spomenik bo dolžnost izraza zahvale in priznanja naši materi - Makabejki!

MUTUAL SLOGA SPOROČA

Kopalna sezona 1989-90 se bo začela v soboto, 2. decembra 1989, ob 12. uri z blagoslovitvijo vode.

Urnik: vsak dan od 9. do 20. ure; ob sredah zaprto zaradi čiščenja.

Prost vstop: a) imetniki Karte Sloga - imejte izkaznice s seboj;
b) otroci članov do 12. leta v spremstvu staršev;
c) člani, ki so upokojeni, ter nad 65 let stari člani.

Vstopnina: 1) ob nedeljah in praznikih A 1.500.-

2) ob delavnih A 750.-

Ostala navodila in Pravilnik za Letovišče - na oglasni deski.

JANEZ VASLE

Alfredo Kraus v Colónu

„Nisem pričakoval takega aplavza“

„Colón je zopet podoben Colónu,“

je nekdo opomnil po koncertu španskega tenorista Alfreda Krausa. Po dolgem času je bil teater, šest med prve svetovne opere, zopet zaseden do zadnjega kotička. Ljudje so se vračali nasmejani, veseli nasvoje domove. To je dosegel tenorist Kraus, ki je po sedemnajstih letih zopet nastopal v Colónu, sedaj na celovečernem koncertu.

Ko se je prikazal na odru, je bil sprejet z burnim aplavzom. Navdušenje se je dvigalo, s potekom koncerta. Fanatiki opere ne poznajo srednjih poti: če ne norijo, gotovo pokažejo na kak način nezadovoljstvo. Kraus jih je očaral z arijami in pesmimi. Pri 62 letih (rojen je bil v Las Palmas na Kanarskih otokih 27. novembra 1927, sin Avstrijca in Španke) ga kritiki smatrajo kot zgled vsem pevcom. Kraus ni nikoli zašel v repertoar, tuj njegovemu liričnemu tenorju. Vedno je pazil na glas, telo in živce. Tak je po tridesetih letih ohranil odlično pevsko stanje. Debitiral je v Kairu leta 1956 pri operi Rigoletto. Po velikem uspehu se je začel njegov pevski vzpon. Bil je partner največjih sopranistk, med njimi Marie Callas, Renate Scotto, Joan Sutherland, Beverly Sills in Merelle Freni. Pel je pod taktirka-

mi velikih dirigentov: Toscaninija, Serafina, Karajana, Soltija, Abbada, Mutija. V Colónu je nastopil dve sezoni: 1967 pri Donizettijevi operi La Favorita, pet let pozneje, 1972, pa pri Lucia di Lamermoor in I Puritani.

Po koncertu je Kraus ostal v Argentini še teden in pol dni. Obiskal je slapove v Iguazú in severne province: Jujuy, Salto in Tucumán. Kronist se je sestel s tenoristom v Plaza Hotel dan pred vrnitvijo v Španijo. Ob določeni uri se je prikazal. Nasmejano je pozdravil in prijazno odgovarjal na časnikarska vprašanja.

Ali je pevec po tridesetletni karieri še podvržen živčni napetosti pred koncertom, kot je bil ta v Colónu?

Vedno. Čim bolj slaven je, toliko več pričakuje publika. To pomeni, da ima pevec veliko odgovornost, kar povzroča pred vsakim nastopom živčno napetost.

Kako ste se počutili zopet na Colonskem odru?

Zelo dobro. Odneseš sem odlične vtis. Predstavljal sem si dober sprejem, ker sem bil prepričan, da sem ostal v dobrem spominu. Toda vse, kar se je zgodilo, je preseгло moja najboljša pričakovanja.

Vi ste dosegli vse, kar si lahko želi umetnik. Priznate, da je življenje lepo ravno z vami?

zaradi raznoličnosti. Ko sem bil sedaj v Humauaki, sem srečal ljudi, za katere sploh nisem vedel, da obstajajo. Z njimi sem se pogovarjal in dojemal njihov način življenja. Če se pevec popolnoma izolira v petju, se odpoveduje mnogim lepotam, ki jih nudi življenje.

Je res to, da vam letalske vožnje ne ugajajo?

Norim ravno ne zanje, čeprav priznam, da brez letal ni mogoče odgovarjati današnjim zahtevam. Prihod v Argentino si sploh ne predstavljam brez letala. Prav tako potovanja v Združene države, Rusijo ali na Japonsko. Čeprav skušam čim manj potovati, se poletom težko izognem.

Sa vam ugajali slapovi v Iguazú?

Zelo sem užival to velikansko presenetljivo lepoto.

Alfredo Kraus v pogovoru z Janezom Vasletom.

